

האוכלה חי מברכה וכיום הכיפורים מכרת⁽¹³⁾.

מתרצת הגמרא: לא קשיא: הא — רבא שהתיר אכילתה ולא חשש לבישולי נכרי עוסק בזנגביל רטיבתא הראוי לאכילה כמות שהוא

הא ואילו רבא הפוטר את האוכלה מרכה ומכרת כשאוכלה ביום הכיפורים בזנגביל יבשתא שאינו ראוי לאכילה כמות שהוא.

האוכל חביץ קדרה תבשיל קפוי העשוי מקמח דבש ושמן

וכן האוכל דייסא מבושלת העשויה מחיטים שנכתשו במכתשת.

רב יהודה אמר: ברכתם "שהכל נהיה בדברו".

רב כהנא אמר: ברכתם "בורא מיני מזונות".

בדייסא גרידא מבארת הגמרא: [רגילה] כולי עלמא לא פליגי דברכתה היא בורא

מיני מזונות, לפי שעל מיני דגן האפויים או המבושלים בקדירה מברכים בורא מיני מזונות.

כי פליגי — בדייסא העשויה כעין חביץ קדרה, שעירבו בה דבש ובישלוה בקדירה.

רב יהודה אמר: ברכתה שהכל, משום שפבר דובשא הוא עיקר מאכל זה. ואינו דומה לדייסא שעיקרה הוא הדגן, ולכן מברך על הדבש ופוטר בזה את החיטים הטפלים לו.

רב כהנא אמר: ברכתה בורא מיני מזונות — כי פבר, סמידא [הסולת] היא עיקר המאכל בדייסא זו, לפי שהיא מין דגן ולכן נחשבת תמיד לעיקר המאכל על אף שבפועל עיקר כוונת האדם הוא בשביל הדבר המעורב בדייסא זו, וכפי שיבואר בדברי רב ושמואל בסמוך⁽¹⁴⁾.

אמר רב יוסף: כותיה דרב כהנא דאמר שברכתו בורא מיני מזונות מפתברא.

דרב ושמואל דאמרי תרוייהו: כל דבר מאכל שיש בו מחמשת המינין של דגן —

(סימן קט"ז) פירש שטעם ההיתר הוא משום שהנכרים משתמשים לבישול מרקחת זו בכלים מיוחדים המיועדים למאכל זה בלבד.

13. רש"י. אך אין לפרש קושית הגמרא בפשיטות, כי מכך שמברכים עליה "בורא פרי האדמה" מוכח שהדרך לאוכלה כן ומדוע האוכלה ביום הכיפורים פטור, משום שיש לדחות שמדובר באופן שבישלה [וכפי שנראה מזה שהתירוה משום בישולי נכרים] שאז הדרך לאוכלה.

14. כך פירש הרשב"א לקמן (לו א ד"ה תיובתא). ואולם הריב"ב [המודפס על דפי הרי"ף (כו א)] פירש שלרב כהנא הקמח נחשב לעיקר התבשיל לא משום חשיבותו המיוחדת וכסברתם של רב ושמואל אלא משום שעיקר הרצון באכילת "חביץ קדרה" הוא אכילת הקמח שבו, ומכח מציאות זו הריהו נחשב לעיקר התבשיל. ורב יוסף שאמר מסתבר כדברי רב כהנא כוונתו שהלכה כדבריו אך לא מטעמו, ולו יצויר שעיקר הרצון באכילת "חביץ קדרה" לא היה באכילת הקמח גם היתה ברכתו בורא מיני מזונות וכדעת רב ושמואל הסוברים שהדגן